

**Ius regale montanorum.
Konferencja w Kutnej Horze**

Pełny tytuł konferencji brzmiał „*Ius regale montanorum*. Międzynarodowa konferencja z okazji 700-lecia wydania królewskiej ordynacji górniczej i reformy walutowej króla Wacława II (Kutná Hora 2000)”. Spotkanie to odbyło się w dniach 3–5 X 2000 r. w Kutnej Horze, zorganizowane z rozmachem, jako impreza międzynarodowa i interdyscyplinarna. Cztery bloki tematyczne — odpowiadające sekcjom, na które podzielono uczestników — obejmowały kolejno: prawo górnicze, zasoby nieodnawialne a środowisko człowieka, numizmatykę i środowisko społeczne miast górniczych. Trzy sekcje więc w części lub — jak numizmatyka — w całości operowały warsztatem nauk historycznych, gdy druga skupiała przedstawicieli nauk technicznych i przyrodniczych. Klamrami spinającymi tematykę konferencji w całość były sesje plenarne na początku i na końcu.

700. rocznica *Ius regale montanorum* została zaliczona do światowych rocznic przez UNESCO, konferencja odbywała się pod patronatem Pana Prezydenta Republiki, Václava Havla, a oprócz firm komercyjnych wsparła ją Komisja Europejska. Nic więc dziwnego, że oficjalne otwarcie celebrowano w Teatrze Miejskim im. J. Tyla w Kutnej Horze, z udziałem burmistrza i przedstawicieli urzędów centralnych. W foyer teatru wśród uczestników rzucali się w oczy dygnitarze górniczy w mundurach galowych. Powitalne przemówienia przedzielone były ładnymi pokazami tańców renesansowych.

Sesję plenarną rozpoczęło nie ujęte w programie wystąpienie pani prof. Bulimo z Orvieto.

Zreferowała ona badania archiwalne nad rodziną jednego z twórców *Ius regale*, Gozziego, pochodzącego właśnie z Orvieto. Nowe odkrycia umożliwiły dość szczegółowe odtworzenie dziejów tej rodziny w XIV w. Doc. Josef Žemlička przedstawił dzieje rządów Wacława II w Czechach, władcy niewątpliwie wybitnego, o czym najlepiej świadczy porównanie sytuacji Czech, gdy rozpoczął panowanie po śmierci ojca na Morawskim Połu w 1278 r., z europejskim mocarstwem, które zostawił następcy w r. 1305. I choć nieszczęśliwy zbieg okoliczności sprawił, że podczas wojny domowej wkrótce po śmierci Wacława II jego zagraniczne zdobycze uległy zatracie, to mocny fundament Królestwa Czeskiego przetrwał ponad stulecie. Mniej przekonujący był ostatni z referatów tej sesji, wygłoszony przez prof. Romana Makariusza, pt. „Wpływ kutnohorskiego *Ius regale montanorum* na rozwój czeskiego i europejskiego prawa górniczego”. Autor, prawnik i prezes Wyższego Urzędu Górniczego w Pradze, pominął europejski kontekst ordynacji kutnohorskiej, co nieco wykrzywiło proporcje w referacie.

Następnego dnia, 4 X, obrady w sekcjach odbywały się w nowoczesnym budynku Gimnazjum im. Jiřígo Orteny. W sekcji numizmatycznej obrady prowadził dr Eduard Šimek z Pragi, jedynie na czas swojego referatu przekazując prezydencję dr Helenie Štroblovej z Kutnej Hory. Dr Šimek szczególnie serdecznie powitał gośczonego na obradach wiceprzewodniczącego Międzynarodowej Komisji Numizmatycznej (CIN), prof. Stanisława Suchodolskiego, który też w krótkich słowach przekazał zebranym życzenia owocnych obrad od Biura CIN.

Referat wprowadzający, „Grosz praski i jego miejsce w międzynarodowym rozwoju”, wygłosił prof. Jiří Sejbal z Brna. Nakreślił on znaczenie grosza praskiego w europejskiej reformie groszowej i zdobywanie przez monetę czeską coraz szerszego kręgu dominacji. Następnie dr Paul Arnold z Drezna zaprezentował „Oddźwięk grosza praskiego w krajach niemieckich Świętego Cesarstwa Rzymskiego”. Zwrócił uwagę, że trzykrotnie w historii Czechy i Miśnia miały bardzo bliskie związki monetarne: między 1225 a 1260 r. przy paralelnej emisji brakteatów, między 1300 a 1360 r., gdy czeskie grosze były główną walutą w Miśni i dały wzór do wybicia miejscowych groszy, i wreszcie między 1519 a 1527 r., gdy hrabowie Schlick na saski wzór i z saską pomocą bili monety joachimstałskie. Szerzej omawiając grosze miśnieńskie P. Arnold przedstawił ich wzorce ikonograficzne, z jednej strony czeskie, z drugiej francuskie. Zaprezentował też szeroki przegląd problematyki kontrasygnatur niemieckich na groszach praskich.

Kolejny referent, dr Borys Paszkiewicz z Lublina, przeprowadził nową periodyzację rozprzestrzenienia grosza praskiego w Polsce i szukał śladów zmian w polskim systemie monetarnym wprowadzonych przez Wacława II (praca publikowana w obecnym numerze WN). Ján Hunka z Nitry zreferował reformę groszową na Węgrzech i jej związki z groszem praskim. Zwrócił uwagę na kryzys ustroju monetarnego Węgier na początku XIV w. i nasilającą się ekspansję feniga wiedeńskiego. Dowodem anarchii monetarnej jest np. nowoodkryta mennica fałszerska na Pustym Hradzie pod Zwoleniem. Grosz węgierski, jak zauważył, był zamierzony jako rywal grosza praskiego. Referent przedstawił też późniejsze jego dzieje. Referat wywołał bardzo żywą dyskusję.

Dr Jarmila Hásková z Pragi wygłosiła referat „Mennica kutnohorska w rozwoju politycznym i gospodarczym XV wieku i początków XVI wieku” Kutná Hora w omawianym czasie była drugim po Pradze miastem w Czechach, zarówno jako skupisko ludności, jak i jako ośrodek władzy. Identyfikacja i datacja produktów tutejszej mennicy z okresu husyckiego jest nadal tematem dyskusji. Dr Hásková szczegółowo rozważała zagadnienia emisji Zygmunta Luksemburskiego (także odnotowane w XVIII w., a dziś nieznanne jego grosze) i husytów, ewen-

tualność używania starych stempli do bieżących emisji o obniżonej próbie itd.

Referat doc. Petra Vorela z Pardubic, „Polityka walutowa Ferdynanda I a zakończenie emisji groszy praskich” był, niestety, przedstawiony w sposób zupełnie niezrozumiały. Szczegółowe studium dra Eduarda Šimka „Grosze praskie w wymianie pieniężnej okresu talarowego”, mimo bardzo klarownego sposobu przedstawienia, wymagało natężonej uwagi z powodu liczbowego typu danych. Praski grosz w jego ujęciu, choć w 1548 r. padł ofiarą centralizacyjnej polityki Ferdynanda I, pozostał na bardzo długo w obiegu w Czechach, jak i w innych krajach. Na koniec Leopold Šurga z Pragi przedstawił zebrany (w bardzo ciekawy sposób) współcześnie stosowane utrudnienia dla fałszerzy monet i banknotów.

Na tym zakończono obrady w sekcji numizmatycznej. Wśród referatów z innych sekcji na uwagę numizmatyka mogą zasługiwać zwłaszcza Mirosłava Doležala z Pragi, „Działalność górnicza i jej prawna ochrona — *Ius regale montanorum*” oraz Vlastimila Svěráka z Iglawy, „Iglawa jako miasto górnicze”. Dopelnieniem dnia było zwiedzanie pałacu Chotków w Kačínie połączone z koktajlem i koncertem.

Na następny dzień pozostała sesja plenarna z referatami prof. Františka Vencovskiego „Ponadczasowość reformy monetarnej” i dra Petra Procházky (obaj z Pragi) „Układ z Maastricht, Unia Europejska a problemy związane ze wstąpieniem Republiki Czeskiej do EMU”. Resztę dnia pozostawiono uczestnikom dla zwiedzenia Kutnej Hory, również w ramach zorganizowanych wycieczek.

Organizatorzy zapewnili międzynarodową rangę konferencji także w sferze językowej. Wystąpienia czeskie i słowackie były tłumaczone na angielski, natomiast wystąpienia obcojęzyczne na czeski. Sprawna tłumaczka w sekcji numizmatycznej starała się też pomagać w dyskusjach. Materiały konferencji wydrukowano przed obradami. Cztery zeszyty zbierają materiały czterech sekcji, a piąty — referaty plenarne. W zeszytce numizmatycznym zabrakło wystąpienia J. Háskovej i P. Vorela, a P. Arnold dołączył swój tekst w postaci powielonego maszynopisu. Referenci otrzymywali zeszyty własnej sekcji, pozostałe mogli kupić (dość drogo). Szata wydawnicza zeszytu III, *Numismatika*, jest efektowna, ale zawartość, wydana anonimowo,

bez troski redakcyjnej, sprawia rozczarowanie (ilustracje przewracane i o niewyrównanej skali, zapisy bibliograficzne nieuporządkowane, brak korekty). Mimo to drukowane materiały bardzo pomogły w percepcji wysłuchiwanych referatów, wydanie ich więc przed konferencją było na pewno pozytywne.

Konferencja odbyta z okazji tak efektownego jubileuszu i w tak znakomitym miejscu, jak wyjątkowej piękności miasto Kutná Hora, była skazana na sukces. Co też się stało, aczkolwiek w obrębie numizmatyki stwierdzić można stosunkowo nieznaczny postęp badań w porównaniu z wynikami konferencji poświęconej groszowi praskiemu w 1970 r. w Liblicach. Wówczas to nadano reformie Wacława II szeroki kontekst międzynarodowy, który rokuje największe nadzieje w dalszych badaniach. Ale nowe (i stare) odkrycia pokazują, że ciągle wiedza o emisji groszy praskich, choć tak, zdawałoby się, bogata, wymaga energicznego pogłębiania. Takie zjawiska jak nieznanne, a niewątpliwie królewskie znaki mennicze odkryte w skarbie ze Środy Śląskiej, stemple groszowe króla Jana znalezione pod Karniowem, subaerat grosza Wacława II z Kalisza czy nieregularne grosze tegoż władcy ze skarbu pod Krakowem, ciągle nie znajdują wytłumaczenia w osiągniętej dotychczas wiedzy i zapowiadają na przyszłość kolejne spotkania poświęcone groszom praskim.

Konferencja w Kutnej Horze była sposobnością dla dwóch wystąpień polskich numizmatyków w niedalekiej Pradze. W poniedziałek 2 X 2000 r. Robert Pieńkowski na zebraniu Czeskiego Towarzystwa Numizmatycznego w Muzeum Narodowym mówił o skarbie ze Środy Śląskiej. Referat wywołał znaczne zainteresowanie i ożywioną dyskusję. Pogląd prelegenta, że odkryte przez niego w skarbie grosze praskie Jana Luksemburskiego ze znakami międzywyrazowymi w postaci ukoronowanej głowy lwa zostały wybite poza Kutną Horą, został zaprobowany w dyskusji. Proweniencja tych nadzwyczajnych groszy nadal pozostaje kwestią otwartą. W czwartek 5 X prof. Stanisław Suchodolski na posiedzeniu Centrum Studiów Średniowiecznych Uniwersytetu Karola i Akademii Nauk Republiki Czeskiej ukazał rozwój kultu św. Wacława i św. Wojciecha na monetach polskich we wczesnym średniowieczu. Szczególne zainteresowanie zebranych wzbudziła przedstawiona przy okazji próba odczy-

tania legendy na słynnym denarze biskupa Wojciecha.

BRP.

Czwarta konferencja numizmatyczna w Supraślu

Już po raz czwarty odbyła się w Supraślu koło Białegostoku Międzynarodowa Konferencja Naukowa, zorganizowana przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Obrady konferencji toczyły się w dniach 7–9 września 2000 r., a temat to tym razem *Pieniądz pamiątkowy i okolicznościowy — wspólnota dziejów*. Wspólnota dziejów aż 6 państw: Białorusi, Litwy, Łotwy, Polski, Słowacji i Ukrainy, których przedstawiciele — numizmatycy — zaprezentowali swoje referaty. Doszło do rozszerzenia konferencji o nowe państwo — Słowację.

Było tych referatów szczególnie dużo, więc by konferencja, gromadząca ponad 70 numizmatyków, mogła się sprawnie odbyć, zjechaliśmy do Supraśla w przeddzień, 6 września. Otwarcia konferencji już o godz. 9 dnia 7 września dokonał Jerzy Piniński, pełniący obowiązki Prezesa Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Wręczył on medal za zasługi dla numizmatyki dr. Krzysztofowi Filipowowi, który zorganizował wszystkie konferencje w Supraślu, a fakt, że obecna się odbyła, jest wyłącznie jego zasługą. Złote Odznaki PTN otrzymali: Benedykt Lasota i Grzegorz Rykowski, dyrektorzy Północno-Wschodniego Oddziału Regionalnego Powszechnego Banku Kredytowego SA w Białymstoku, sponsorzy konferencji. Poza tym środki na konferencję wyłożyli: Komitet Badań Naukowych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Pełnomocnik Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego Za Granicą, Podlaski Urząd Wojewódzki, Urząd Miasta Białegostoku i Centrum Edukacji Obywatelskiej Polska-Białoruś.

Następnie rozpoczęły się obrady, którym przewodniczył mgr J. Piniński. Tym razem, ze względu na to, że nie mógł przyjechać prof. Ryszard Kiersnowski, nie było referatu wstępnego. W dyskusji toczącej się nad poszczególnymi wystąpieniami zaznaczył się wyraźnie brak tego referatu, w którym prof. Kiersnowski zawsze precyzyjnie omawiał problemy związane z tematem konferencji, dyskutanci i referenci nie

zawsze mogli poradzić sobie z dokładnym określeniem pojęć związanych z pieniądzem pamiątkowym i okolicznościowym.

Pierwszy wystąpił prof. Mariusz Mielczarek, przedstawiając referat *Propagandowe emisje miast i władców bosporańskich*, w którym przedstawił wykorzystywanie tych monet w celach propagandowych w ostatnich wiekach przed nar. Chr. Dr Tomasz Panfil referatem *Denar „Princes Polonie” pamiątką Zjazdu Gnieźnieńskiego* rozpętał dyskusję dookoła tej monety. Spierano się zresztą nie tylko o związki tej monety ze Zjazdem Gnieźnieńskim, ale przede wszystkim o rodzaj wyobrażonego na niej ptaka, gdyż referent wrócił znów do koncepcji orła.

Następnie doc. Georgij Kozubowski przedstawił temat — *Srebrniki i złotniki ruskie – monety obiegowe czy emisje manifestacyjne*, uznając, że monety te pełniły przede wszystkim funkcje pieniężne. Kolejny referat wygłosił mgr Wiesław Kopicki — *Wymowa ideologiczna monet polskich okresu denarowego*, przedstawiając problemy związane z treścią wyobrażeń tych monet. Z kolei mgr Jerzy Piniński próbował wydzielić *Polskie średniowieczne monety okolicznościowe*. Następnie Andrij Krizaniwskij zastanawiał się *Czy w mennicy lwowskiej bito monety w latach 1383–1387?* Ostatni przed południem wystąpił mgr Lech Kokociński mówiąc o frapującym odkryciu, po upływie ponad połowy wieku, zaginionego zbioru malborskiego, jego losach wojennych i powojennych.

Po przerwie obiadowej przewodnictwo objął doc. Georgij Kozubowski. Pierwszy referat na tej sesji — *Złoty na stopę polską – pierwszy litewski talar* — wygłosił dr Eugenijus Ivanauskas. Następnie dr Vytautas Aleksiejunas przedstawił temat — *Kontrasygnatury na monetach Zygmunta Augusta – moneta okolicznościowa?* Uznał on je jedynie za monety „specjalnego przeznaczenia”. Z kolei prof. Walentij Rjabcewicz przedstawił *Monety z kontrasygnaturami Emeryka Hutten–Czapskiego w zbiorach Narodowego Muzeum USA przy Smitsonian Institution*. Mgr Dalia Grimalauskaite zaprezentowała temat *Trojak „szyderyczy” Zygmunta Augusta – moneta okolicznościowa? O donatywach Rygi podczas polskiego i szwedzkiego panowania* mówiła dr Tatiana Berga, a sesję zakończyło wystąpienie mgr. Adama Musiałowskiego *Talary toruńskie na odstąpienie Szwedów od oblężenia miasta w 1629 r. w pamięci Torunian*.

Drugiego dnia konferencji przewodnictwo objął dr Vytautas Aleksiejunas. Pierwszy referat wygłosił dr Stanislovas Sajauskas — *Transatlantycy lotnicy S. Darius i S. Girenas na litewskich pieniądzach*. Po nim wystąpił mgr Wołodimir Szlapinśkij, który razem z prof. Romanem Szustem napisał referat „*Wartość tej monecie nadał je zbawienie Ojczyzny...*” — *bicie złotych–tymfów we Lwowie w 1663 r.* Następnie mgr Jarosław Dutkowski przedstawił temat — *Gdańskie monety i żetony pamiątkowe od XV do XIX w. przykładem konsekwentnej realizacji idei mieszczańskich*.

Kolejnym referentem był mgr Sergiej Bełopolśkij, który zastanawiał się *Czy w Żółkwi były bite w latach 1621–1623 „lekkie talary”?* Mgr Robert Pieńkowski natomiast przedstawił *Monety okolicznościowe książąt legnicko-brzeskich*. Dalej mgr Dymitr Rjabcewicz wygłosił referat *Kontramarkowane monety ze zbioru Białoruskiego Państwowego Uniwersytetu*. Następnie *Emisje okolicznościowe w czasach Stanistawa Augusta* przedstawił zebrany mgr Grzegorz Skąpski, a sesję zakończył mgr Wiktor Kakańska, omawiający *Talar targowicki z 1793 r.*

Sesji popołudniowej przewodniczył Marian Ondrejmiška. Obrady rozpoczął gospodarz, dr Krzysztof Filipow, tematem *„Pieniądz obłąniony”. Od Dahlholm po Zamość*. Następny referat — *„Filipki” w skarbach Białorusi i Litwy* wygłosiła dr Irina Kolobowa. Dalej mówił mgr Lech Kokociński: *Okolicznościowe banknoty polskie i upamiętniająca wymowa ich ikonografii*. Mgr Eduardas Remecas przedstawił *Monety pamiątkowe Republiki Litewskiej*, a dr Walerian Piotrowski *Monety pamiątkowe II RP i PRL (wymowa ideologiczna)*. Następnie dr Tatiana Berga przeczytała tekst nieobecnej dr Mary Eiche, *Monety jubileuszowe na pamiątkę 800-lecia miasta Rygi*. Ostatni referat — *Memento o pamiątkowej monecie czechosłowackiej z roku 1938 nie wprowadzonej do obiegu* — wygłosił tego dnia Zbyšek Šustek. Wieczorem, na tarasie koło sali obrad spotkaliśmy się przy kolacji na wolnym powietrzu.

Rano w ostatnim dniu konferencji odbyła się wycieczka. Po dwóch dniach intensywnych obrad zwiedziliśmy Białystok: wspaniały kościół p.w. św. Rocha oraz Muzeum Wojska, gdzie była możliwość wybicia osobiście pamiątkowego żetonu. Potem pojechaliśmy do Kopnej Góry, gdzie mogliśmy odpocząć w pięknej jesiennej scenarii w miejscowym arboretum.

Po obiedzie ogłoszono ostatnie referaty na sesji, której przewodniczył prof. Walentij Rjabcewicz. Jako pierwsza mgr Irina Maško przedstawiła *Współczesne monety pamiątkowe na Białorusi*. Referat spotkał się z ożywionym oddźwiękiem w dyskusji, koncentrującej się w tym przypadku na problematyce pamiątkowych monet współczesnych. Następnie mgr Barbara Kuklik przedstawiła *Unie monetarne w Europie XIX i XX wieku (od Zollverein do Unii Europejskiej)*. Ostatni referat na konferencji wygłosił dr Krzysztof Filipow — *Monety i medale „euro” w krajach Unii Europejskiej*.

Podsumował mgr Jerzy Piniński podkreślając, że była to najbogatsza w referaty konferencja w Supraślu. W ciągu 3 dni ogłoszono ich aż 31. Obrady były bardzo owocne, niejednokrotnie toczyła się żywa dyskusja, a poziom referatów był na ogół wysoki. W krótkim czasie wydane zostaną materiały z konferencji. Nie ma wątpliwości, że nasze Towarzystwo zrobi wszystko, by za 2 lata doszło do następnej międzynarodowej konferencji. Wieczorem odbyło się spotkanie towarzyskie uczestników, a następnego dnia rano rozjechaliśmy się do domów.

Jerzy Piniński

XII sesja numizmatyczna w Nowej Soli

Cztery lata, jakie upłynęły od ostatniej Sesji, potrzebowało Muzeum w Nowej Soli, aby zgromadzić fundusze na zorganizowanie nowej, XII ogólnopolskiej sesji numizmatycznej. Odbyła się ona w dniach 20 i 21 X 2000 r. Tym razem tematem były „Znaleziska monet i metody ich badania”. Zarówno przygotowania, jak i obrady toczyły się utartym już torem. Trudy organizacji wzięło na siebie Muzeum, a w praktyce borykała się z nimi mgr Małgorzata Gącarzewicz pod kierunkiem dyrektorki — mgr Krystyny Bakałarz. Program naukowy przygotowała jak zwykle Komisja Numizmatyczna.

Założeniem obecnej Sesji było zwrócenie uwagi na główne, a dla starszych epok nawet jedynym źródło dostarczające materiału do badań numizmatycznych. Zajmowano się obiema kategoriami znalezisk: zarówno gromadnymi w postaci skarbów, jak i pojedynczymi. Szeroka formuła sesji nowosolskich pozwoliła również i tym razem wziąć udział w obradach specjalistom od numizmatyki starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej. Z dziesięciu zaplanowanych referatów

dwa się nie odbyły, gdyż z ważnych powodów rodzinnych w ostatniej chwili swój przyjazd odwołali dr Eduard Šimek, dyrektor Muzeum Narodowego w Pradze, i mgr Dorota Malarczyc z Instytutu Filologii Orientalnej UJ w Krakowie.

Po powitaniu gości przez gospodarza — dyrektorkę Muzeum mgr Krystynę Bakałarz, w tematykę obrad wprowadził prof. S. Suchodolski. Następnie przewodnictwo objęła dr Aleksandra Krzyżanowska. Jako pierwszy wystąpił prof. Mariusz Mielczarek, który mówił o znaleziskach monet jako świadectwie handlu w okresie hellenistycznym. Następnie dr hab. Aleksander Bursche omówił ciągle aktualny temat znalezisk dokonywanych w czasie poszukiwań amatorskich. Jeszcze raz zwracał uwagę, że z powodu niezyciowego ustawodawstwa olbrzymia większość wydobywanych w ten sposób monet jest stracona dla nauki. Najmłodszy uczestnik Sesji — Jacek Rakoczy, który jeszcze nie ukończył studiów na Uniwersytecie w Toruniu, interpretował znaleziska monet rzymskich z okolic Inowrocławia. Tu w dyskusję aktywnie włączyła się dr Krzyżanowska, która od dawna bada znaleziska tego rodzaju na Kujawach.

Dalsza część obrad toczyła się pod przewodnictwem dra Borysa Paszkiewicza. Z braku referatu o odkryciach dirhemów, tematykę wczesnośredniowieczną zapoczątkowało wystąpienie prof. Suchodolskiego. Mówił on o metodach odtwarzania składu skarbów dawno odkrytych i już nie istniejących. Jako główny przykład podał skarb z Sędziszowic (Dobiesławic) z 1836 r., którego partie udało się wysledzić w różnych zbiorach (największa w Kórniku). Mgr Robert Pieńkowski rekonstruował natomiast słynny skarb brakteatów z Zalesia Śląskiego. Zespół ten posłużył referentowi jako punkt wyjścia do analizowania brakteatowych skarbów śląskich.

Jedynym mówcą zagranicznym był dobrze już u nas znany Wołodimir Szlapinskij ze Lwowa, uczestnik sesji w Supraślu i autor prac zamieszczanych w WN. Tym razem starał się skonfrontować zawartość skarbów z danymi ze źródeł pisanych pochodzących z końca XVI i I. ćwierci XVII w. z obszaru Województwa Ruskiego. I choć konfrontacja ta nie do końca udało się w praktyce, słuchacze mieli możliwość przekonać się o wielkim bogactwie źródeł pisanych rozeznaczonych przez autora i o dalszych możliwościach ich badania.

Trzecia i ostatnia sesja odbyła się przed południem dnia następnego. Toczyła się ona pod przewodnictwem W. Szlapinskiego, a dotyczyła problematyki znalezisk pojedynczych. Dr Paszkiewicz podał liczne, bardzo interesujące przykłady nowych odkryć, podkreślając ich specyfikę w zależności od miejsca, w którym one wystąpiły (np. kościoły, zamki, karczmy, przedbramia miast). Tematykę tę kontynuował mgr Jarosław Dutkowski, który mówił o monetach wydobytych w rzece Raduni w Gdańsku, uzupełniając informacje już publikowane (WN XXXI, 1987, s. 213–225; XXXIV, 1990, s. 65–67; XXXV, 1991, s. 183).

Wszystkie wystąpienia wzbudzały ożywioną dyskusję, która mogła się toczyć swobodnie z powodu zmniejszenia liczby referatów. Dyskutanci stawiali pytania, robili uzupełnienia i wyrażali refleksje przez pryzmat własnych doświadczeń nabranych często przy badaniu materiału odległego czasowo lub terytorialnie. Uwidoczniła się tu integracyjna rola spotkań nowosolskich. Zwrócił na to uwagę prof. Suchodolski w podsumowaniu obrad. Jego zdaniem największy postęp badań, a to dzięki znacznemu przyrostowi materiału, widoczny jest w zakresie znalezisk pojedynczych. Jest to zgodne z sytuacją panującą w krajach zachodnich, gdzie przyrost ten, zresztą znacznie większy, wynika z umiejętności wykorzystywania informacji płynących od znalców posługujących się wykrywaczami metali.

Na koniec, w imieniu wszystkich uczestników, wyrażone zostały gorące podziękowania organizatorom Sesji i całej obsłudze za przygotowanie obrad oraz zapewnienie sprawnego i miłego ich przebiegu. Łączyło się to z deklaracją chęci udziału w kolejnej, XIII. sesji. Nie zgłoszono wprawdzie oficjalnie żadnego projektu dotyczącego jej tematyki. Wydaje się jednak, że mogłaby to być treść całych stempli monet ewentualnie ich części składowych w postaci wyobrażeń lub legend.

Obradami interesowała się prasa, radio i telewizja regionalna, rejestrując wystąpienia i przeprowadzając wywiady. Teksty referatów (łącznie z tymi, które były w programie, lecz nie zostały wygłoszone) mają być opublikowane w oddzielnym zeszycie. Nie ukaże się natomiast tym razem z braku środków okolicznościowy medal.

S.S.

Dziewięćdziesięciolecie Philipa Griersona i IV Sympozjum Numizmatyczne w Cambridge

Nie wiadomo (mi przynajmniej), kto pierwszy nazwał Philipa Griersona „papieżem numizmatyki”. Określenie to wszakże trafnie oddaje ogromny autorytet związany z nazwiskiem emerytowanego profesora Uniwersytetu w Cambridge i Wolnego Uniwersytetu Brukselskiego, członka Akademii Brytyjskiej i członka korespondenta Akademii Belgijskiej.

Jubilat urodził się 15 XI 1910 w Dublinie, od 1935 r. jest członkiem Gonville and Caius College w Cambridge, gdzie w latach 1944–1969 pełnił funkcję bibliotekarza, a w latach 1966–1976 prezydenta (*vice-master*). Kolejno osiągnęte stopnie kariery akademickiej (w większości specyficzne dla macierzystej uczelni i stąd nieprzetłumaczalne) to *Faculty Assistant Lecturer* (1938), *University Lecturer* (1945), *Reader* (w zakresie numizmatyki średniowiecznej, 1960), profesor numizmatyki (1971 do emerytury w 1978 r.); w latach 1948–1981 Ph. Grierson był także profesorem numizmatyki i historii pieniądza w Brukseli. Od 1953 r. utrzymuje również ścisłe kontakty z amerykańskim środowiskiem numizmatycznym. Prowadząc wówczas seminarium w American Numismatic Society miał okazję zapoznać się ze zbiorem numizmatycznym Centrum Studiów Bizantyńskich w Dumbarton Oaks, co zaowocowało trwającymi do ostatnich lat pracami nad katalogiem i systematyką monet bizantyńskich.

Zainteresowania naukowe, w latach młodzieńczych skierowane ku Karolingom, skupiły się w pierwszym okresie pracy naukowej na średniowiecznej Flandrii, a rychło zostały skierowane na średniowieczną numizmatykę Europy łacińskiej i — po pierwszej wizycie w Dumbarton Oaks — bizantyńskiej. Szlak tych badań znaczony jest, jak słupami milowymi, dziełami Jubilata: *Les annales de Saint-Pierre de Gand et de Saint-Amand* (1937), *Sylloge of coins of the British Isles. Fitzwilliam Museum, Cambridge*, cz. I, *Ancient British and Anglo-Saxon coins* (1958 — pierwszy tom z wielkiego cyklu *Sylloge*), *Bibliographie numismatique* (1966, 2. wydanie 1979), *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks and in the Whittemore Collection* (t. II–IV, 1968–1999), *Catalogue of the Late Roman Coins in the Dumbarton Oaks*

Collection and in the Whittemore Collection (z Melindą Mays, 1992), *Monnaies du moyen âge* (1976, także wersja niemiecka), *Coins of Medieval Europe* (1991), *Medieval European Coinage* (t. 1 w 1986 r. z Markiem Blackburnem, dwa wznowienia; t. 14 w 1998 r. z Lucią Travaini), *Tari, follari e denari* (1991); liczne artykuły były wznawiane w osobno wydawanych zbiorach prac: *Dark Age numismatics* (1979) i *Late medieval numismatics (11th–16th centuries)* (1979). Prace te stały się podstawową literaturą w swoich dziedzinach, a skróty DOC i MEC nie wymagają już objaśniania. Na uwagę zasługuje także nieopublikowane *Numismatics* (1975, także wersja francuska), w zwięzłej formie zawierające kurs uniwersytecki podstaw numizmatyki.

Pracom naukowym towarzyszyła działalność zbieracka. „Kolekcja Griersona została zapoczątkowana przypadkowo w 1945 r., gdy Griersonowi, będącemu wówczas *assistant lecturer* historii średniowiecznej, przydarzyło się nabyć — jak się później dowiedział — miedziany półfollis bizantyńskiego cesarza Fokasa” — tak przedstawia początki swej kolekcji sam Jubilat (MEC I, s. 395). Największy przyrost liczbowy nastąpił w ciągu pierwszych pięciu lat, głównie poprzez skupywanie w londyńskich antykwariatach monet z rozprzedawanego ogromnego zbioru Piątego Lorda Grantley, późniejsze zakupy dokonywane były także u antykwaryuszy z Brukseli, Paryża, Mediolanu, Rzymu, Bazylei i Amsterdamu. Energiczna działalność kolekcjonerska doprowadziła do powstania zbioru nadzwyczajnej wielkości i jakości, porównywalnego w swym zakresie z największymi kolekcjami publicznymi i zdeponowanego w 1979 r. w Fitzwilliam Museum w Cambridge (i to niezależnie od licznych darów dla tegoż muzeum oraz dla British Museum), w następnych latach dalej uzupełnianego. Początkowo ściśle związana z uprawianą dydaktyką, kolekcja objęła kontynentalną Europę wraz z Outremer, Gruzją i Małą Armenią, od germańskich królestw sukcesyjnych po pierwsze lata XVI w., nigdy natomiast nie sięgała do monet Wysp Brytyjskich. Dziś Jubilat jest kustoszem honorowym zbioru numizmatycznego Fitzwilliam Museum, który w znacznej mierze współtworzył i opracował. W latach 1961–1966 był też prezesem Royal Numismatic Society. Jego wiedza i działalność naukowa zos-

tały już w 1962 r. uhonorowane Nagrodą Archera M. Huntingtona.

To lakoniczne wyliczenie osiągnięć nie oddaje jednak rzeczy najważniejszej — Philip Grierson bowiem stworzył swoją działalnością naukową, dydaktyczną i kolekcjonerską, jedno z głównych centrów światowej numizmatyki, związane przede wszystkim z Fitzwilliam Museum. Młodzi numizmatycy z wielu państw Zachodniej Europy, po stażach w Muzeum, trafili do instytucji w ojczystych krajach, utrzymując nadal więzi z Cambridge. Wielu z nich spotkało się w tym mieście w dniu jubileuszu profesora Griersona, wraz z jego przyjaciółmi i sympatykami.

Dziewięćdziesiąte urodziny Philipa Griersona zostały uczczone zorganizowaniem w dniach 14–15 XI 2000 r. czwartego już w serii sympozjów numizmatycznych w Cambridge, zatytułowanego „The Transmission of Ideas between Mints in Medieval Europe”. Organizatorem — przy szczerym wsparciu finansowym Akademii Brytyjskiej — było Fitzwilliam Museum (przede wszystkim w osobie dr Eliny Screen) wraz z Jubilatą macierzystym Kolegium Gonville’a i Caiusa. Obrady odbywały się w ładnej i dobrze wyposażonej sali Auditorium w tymże Kolegium. Program obejmował 15 referatów, z których siedem wygłoszono pierwszego dnia, a osiem następnego. Referenci reprezentowali uczelnie i muzea europejskie począwszy od miejscowego uniwersytetu, a skończywszy na Narodowym Muzeum Historycznym w Bukareszcie. Lista 63 uczestników wykazuje też gości północnoamerykańskich (zważywszy jednak na intensywną działalność Jubilata w Stanach Zjednoczonych, dwie osoby to zaskakująco mało). Referentami byli: Peter Berghaus (*Joachim Lelewele, the father of numismatic typology*), Stewart Lyon (*The influence of late Anglo-Saxon minting practice on the development of coinage in Ireland and Scandinavia*), Wolfgang Hahn (*The nature of mintmasters' signatures on Bavarian coins: native or inspired from abroad?*), Jørgen Steen Jensen (*The transfer of technology between mints: the evidence of the secondary treatment of flans in North Western Europe, late 11th–mid 12th century*), Anna Balaguer (*Carolingian and Muslim influences in early Christian coinages in the Iberian area, 9th–12th centuries*), Cécile Morrisson (*Gold standards in the Mediterranean, 11th–13th*

centuries: a case of Byzantine influence?), Ernest Oberländer-Târnoveau (*Les échanges des types, des techniques et des standards monétaires entre Byzance, la Bulgarie, la Serbie et la Valachie pendant les IXe–XIVe siècles*), Lucia Travaini (*Sharing Madonnas: the transmission of Pisan models to the mint of Aquileia in the 13th and 14th centuries*), Martin Allen (*Italians in medieval English mints and exchanges*), Benedikt Zäch (*Germans and Italians. Influences on late medieval mints in German lands*), Pierre Cockshaw (*Politique monétaire volontariste sous les ducs de Bourgogne, 1384–1432*), Marc Bompaire (*Circulation des informations monétaires en France aux XIVe–XVe siècles*), Stanisław Suchodolski (*D'où provenaient les monnayeurs de l'atelier monétaire de Cracovie au XIVe/XVe siècle?*), Borys Paszkiewicz (*Between centralisation and fragmentation: Silesian mints and coinage in the 15th century*) i Peter Spufford (wygłoszone ad hoc, lecz imponująco głębokie podsumowanie pt. *The transmission of ideas: a European perspective*). Program ten, jak widać, był zbyt bogaty, by tu streścić referaty choćby bardzo esencjonalnie; uzupełniło go powitanie wygłoszone przez Marka Blackburna i uwagi końcowe samego Jubilata. Trzeba jednak podkreślić, że referaty wniosły ogromną porcję nowej wiedzy, często w bardzo rozległej perspektywie. Żywa dyskusja pogłębiła jeszcze te walory.

Jak widać, wszystkie referaty były dobrze dopasowane do tematu spotkania, a nie znam drugiego przypadku tak dużego zebrania naukowego, w którym żaden referent nie zachorował, nie wymówił się w ostatniej chwili, ani nawet nie zmienił zadeklarowanego pierwotnie tematu wystąpienia. Pełny program został zrealizowany, w dodatku z doskonałą, choć nie wymuszaną w toku obrad dyscypliną czasową.

Tak poważne potraktowanie sympozjum przez uczestników nie zagłuszyło wszakże atmosfery serdeczności, która otaczała Jubilata i którą też odwzajemniał gościom, a odśpiewane w jubileuszowy poranek „Happy birthday to you” zabrzmiało zgoła familiarnie. A przecież uroczysta oprawa nie była do tego ograniczona: złożyło się na nią przyjęcie w bogatych salach Fitzwilliam Museum, wydane przez dyrektora i syndyków, następnego dnia koktajl w pokojach dyrektora Kolegium (*Master's Lodge*), Neila McKendricka, a wreszcie uroczysta ko-

lacja (*dinner*) w Kolegium Gonville'a i Caiusa. Gdy dodamy do tego scenerię architektoniczną jednego ze starszych i ładniejszych kolegiów cambridgeańskich, otrzymamy wyobrażenie o nastroju tego spotkania. Pozostanie też ono na długo w pamięci uczestników. Pozostaną też życzenia dla Jubilata — *ad multos annos!*

BRP.

Silesia numismatica.

Konferencja naukowa w Legnicy

W trzy dni po 325. rocznicy śmierci ostatniego księcia z dynastii Piastów, 24–25 XI 2000 w Muzeum Miedzi w Legnicy odbyła się duża konferencja naukowa, która wzbogaciła i tak nadzwyczaj obfitującą w imprezy numizmatyczne jesień 2000 r. Pełny tytuł konferencji brzmiał „Silesia numismatica. Ducatus Lignicensis et Bregensis”, nawiązując do rozdziału w księdze Gottfrieda Dewerdecka. Pamięć o pionierskim dziele tego ewangelickiego archidiacona kościoła Panny Marii w Legnicy (epitafium uczonego szczęśliwie ocalało w tymże kościele) była stałym motywem spotkania.

Pierwszą część obrad wypełniły referaty problemowe poświęcone historii księstwa legnicko-brzeskiego i jego prawa mennicznego (prof. Kazimierz Orzechowski), zasobom źródeł pisanych do badań numizmatycznych na Śląsku (dr Roman Stelmach), tytulaturze książęcej (dr Marek L. Wójcik), ikonografii monet księstwa legnickiego (dr Przemysław Wiszewski), zagadnieniom atrybucji średniowiecznych monet legnickich, brzeskich i lubińskich (dr Borys Paszkiewicz), badaniom typologicznym monet XVII–wiecznych (Fritz Peter Maercker i Horst Aust; drugi z autorów nie dojechał i udośćpnił swój tekst w postaci pisemnej), monetom okolicznościowym książąt legnicko-brzeskich (Robert Pieńkowski), wędrownikom zawodowym mincerzy brzeskich (Władimir Szałpinskij), a wreszcie dziejom wczesnych badań numizmatycznych (Henryk Rusek i Lucyna Harc). Druga część poświęcona była przeglądowi zasobu zbiorów monet legnicko-brzeskich pod kątem planowanych na 2001 r. wystawy i katalogu tych monet. Ogólnie problematykę tę przedstawił Robert Pieńkowski, a dalej nastąpiły komunikaty o stanie zbiorów Ossolineum (Elżbieta Baran), Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu (Anna Techmańska; warto zwrócić uwagę na tę

mało znaną a ciekawą kolekcję, po części kontynuującą zbiór przedwojenny), Muzeum Narodowego w Poznaniu (Agnieszka Murawska) i Muzeum Miedzi w Legnicy (Łucja Wojtasik-Seredyszyn). W postaci pisemnej udostępnili swe komunikaty nieobecni na konferencji Erich Šefčík (Śląskie Muzeum Ziemskie w Opawie), Bogumiła Haczewska (Muzeum Narodowe w Krakowie), Magdalena Karnicka (Muzeum Narodowe we Wrocławiu) i Janusz Modrzyński (Muzeum w Chorzowie). Bardzo przykry był brak zapowiedzianego komunikatu o największym zbiorze monet śląskich, przechowywanym w Muzeum Narodowym w Warszawie.

Organizatorom konferencji (merytorycznie przygotował ją Robert Pieńkowski, a organizacyjnie dyrektor Muzeum, Andrzej Niedzielenko, i kierowniczka Działu Historii, Łucja Wojtasik-Seredyszyn, oczywiście, z licznym gronem współpracowników) udało się zatem zapewnić nie tylko szeroki zakres tematyczny, ale i międzynarodową obsadę. Wśród dodatkowych atrakcji konferencji było zwiedzanie Mauzoleum Piastów przy kościele św. Jana Chrzyciela w Legnicy, relikwii romańskiej kaplicy zamkowej w tym mieście i kościoła pobenedyktyńskiego w Legnickim Polu. Wszystkie trzy zwiedzane obiekty pozostają w ścisłym związku z tematyką konferencji.

Organizując tę konferencję Muzeum Miedzi w Legnicy przyjęło ogromnie pożyteczną rolę inspiratora regionalnych badań numizmatycznych (nie po raz pierwszy: przypomnijmy wysoko ocenioną wystawę i katalog *Moneta miedziana na ziemiach polskich* pióra Roberta Pieńkowskiego w 1997 r.). Trzeba to podkreślić i docenić, bo choć w świecie jest to praktyka normalna — trudno sobie wyobrazić dziedzinę nauki ściślej związaną ze zbiorami muzealnymi niż numizmatyka — to w Polsce podejmowanie takich inicjatyw przez muzea jest zupełnie wyjątkowe. Zarządzane zazwyczaj przez historyków sztuki, nie znających się na monecie i nieświadomych jej wystawienniczych walorów, muzea polskie funkcjonują głównie jako galerie malarstwa. Tymczasem w Legnicy, jak zapowiada dyrektor Muzeum Miedzi, Andrzej Niedzielenko, „w roku 2001 na podstawie przeprowadzonych kwerend i ustaleń konferencji zorganizowana zostanie wystawa »Mennictwo Piastów legnicko-brzesko-wołowskich« [...]. Podsumowaniem całości winno stać się dwu-

tomowe wydawnictwo zawierające plon konferencji oraz katalog monet i medali księżących opracowany przez Roberta Pieńkowskiego”. Ten ambitny program zapowiada bezprecedensowe w polskiej numizmatyce dzieło. Wypada życzyć mu nie tylko powodzenia, ale i naśladowictwa ze strony innych muzeów i ośrodków badawczych, także pozaśląskich.

BRP.

Sprawozdanie z działalności Komisji Numizmatycznej w 2000 r.

W 2000 roku odbyły się 4 otwarte posiedzenia Komisji Numizmatycznej Komitetu Nauk Historycznych PAN oraz jednodniowa sesja poświęcona brakteatom.

W dniu 25 lutego dr Borys Paszkiewicz wygłosił referat „Uwagi o brakteatach pruskich z XIV–XVI w.”, w którym dokonał rewizji datowania i atrybucji brakteatów przydzielanych do państwa krzyżackiego (por. Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne, nr 43/2000, s. 3–20). Następnie prof. S. Suchodolski przedstawił „Nowe informacje o projekcie inwentarza znalezisk monet wczesnośredniowiecznych z ziem polskich”. Pozostaje to w związku z wystąpieniem do Komitetu Badań Naukowych o grant na realizację tego przedsięwzięcia (więcej o tym w WN XLIV, 2000, z. 2). Na zakończenie posiedzenia przewodniczący omówił sprawę bieżącą. Zaprezentowano też dwa ostatnie zeszyty WN (XLII, 1998, z. 3–4 oraz XLIII, 1999, z. 1–2).

Posiedzenie w dniu 17 kwietnia było poświęcone problematyce denarów krzyżowych z XI w. na przykładzie trzech skarbów odkrytych jeszcze przed II wojną światową w Wielkopolsce. W głównym referacie mgr Adam Kędzierski z Kalisza mówił o typologii i chronologii tych monet na podstawie materiału ze słynnego skarbu z początku XII w. znalezione go w Słuszkowie (por. A. Kędzierski, *Wczesnośredniowieczny skarb denarów krzyżowych z miejscowości Słuszków koło Kalisza w świetle nowych badań*, [w:] Kalisz wczesnośredniowieczny, red. T. Baranowski, Kalisz 1998, s. 91–107). Uzupełnienie stanowiły dwa komunikaty. W pierwszym mgr Arkadiusz Tabaka z Poznania przedstawił skarb krzyżówek z Żerkowa pod Jarocinem, a Paweł Kaźmierczak (również z Poznania) skarb monet z XI w. z Sędzinka,

pow. Szamotuły. Omówienie spraw bieżących zamknęło posiedzenie.

Doroczny pobyt w Polsce dra Petera Ilischa z Münster (w związku z realizacją umowy między niemiecką Komisją Numizmatyczną a Instytutem Archeologii i Etnologii PAN) został wykorzystany do spotkania z nim i wysłuchania jego referatu o historii badań nad monetami niemieckimi z X i XI w.: „Die Erforschung der Münzen der ottonischen und salischen Zeit aus dem Imperium Romanum von den Anfängen bis heute. Wandlungen in Methodik und Fragen”. Następnie przeprowadzono dyskusję nad metodami i zasadami opracowania inwentarza, który ma być wykonany w ramach grantu „Znaleziska monet wczesnośredniowiecznych z obszaru Polski (VI – połowa XII w.)”. Kontynuowano więc problematykę podjętą na pierwszym posiedzeniu w tym roku.

Zebrań po wakacjach 27 października poświęcone było tematyce monet antycznych. Dr hab. Aleksander Bursche mówił o przygotowywanym od wielu lat inwentarzu ich znalezisk na ziemiach polskich. Skupił się on zwłaszcza na I fazie projektu, która obejmuje Pomorze, Warmię i Mazury. Niemal gotowy inwentarz znalezisk monet rzymskich z tego obszaru przygotowała już mgr Renata Ciołek. Pozwoliło to jej przedstawić chronologię napływu monety rzymskiej na Pomorze.

Najważniejszym przedsięwzięciem zrealizowanym przez Komisję Numizmatyczną w 2000 r. była kolejna sesja poświęcona brakteatom. Odbyła się ona 1 grudnia, czyli w dniu św. Elżusza — patrona mincerzy i numizmatyków, co od początku dobrze rokowało obradom. W programie znalazły się 4 referaty. Pierwszy wygłosił mgr Witold Garbaczewski z Bydgoszczy: „Symbolika motywów architektonicznych na polskich brakteatach (1173–1280)”. Autor przedstawił skrót jednego z rozdziałów przygotowywanej większej pracy, która będzie poświęcona ikonografii tych monet. Oparte na analogiach zachodnich wywoływał W. Garbaczewskiego wywołały żywą dyskusję, w której podkreślano zarówno ich wnikliwość i nowatorstwo (Z. Piech, B. Paszkiewicz), jak też wyrażano obawy o nadinterpretację (R. Kiersnowski).

Tematyka referatu mgr. Roberta Pieńkowskiego („Wyobrażenia brakteatów śląskich i ich symbolika”) ściśle nawiązywała do tematyki

poprzedniego wystąpienia. Była jednak, co oczywiste, zawężona do jednej tylko dzielnicy. Pozwoliło to autorowi na omawianie wyobrażeń monet w obrębie poszczególnych grup brakteatów.

Tytuł wystąpienia dra B. Paszkiewicza („W którym czasie i z jakich powodów skarb w Pełczyskach w ziemię ukryty został”) stanowi cytat z pracy Kazimierza Stronczyńskiego, który ma największe zasługi dla zbadania tego wielkiego zespołu brakteatów z 3. ćwierci XIII w. Analizując część skarbu zachowaną w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie, udało się B. Paszkiewiczowi ustalić następstwo kilku typów monet Bolesława Wstydlivego. Do tego celu posłużył się autor po raz pierwszy w Polsce metodą śledzenia nowych przebieg stempli na starych krążkach. Nie mniej rewelacyjną jest konstatacja, że mające rzekomo należeć do skarbu z Pełczysk brakteaty przypisywane Leszkowi Czarnemu i Przemysłowi II (Stronc., cz. II, s. 206) są w rzeczywistości domieszkanymi fałszerstwami. W rezultacie data ukrycia tego zespołu została odmłodzona o około ćwierć wieku i ustalona na lata pięćdziesiąte XIII w.

Największe oczekiwania łączone były z wystąpieniem mgr Bogumiły Haczewskiej („Uwagi wstępne o najnowszym, rewelacyjnym skarbie brakteatów z 1. połowy XIII w.”). Autorka przedstawiła stan naszej obecnej wiedzy o niezwykle interesującym, ale fatalnie rozproszonym zespole, który zawiera wiele nieznanych dotychczas typów brakteatów. Tylko dwa z nich zostały ostatnio opublikowane (por. WN XLIV, 2000, z. 1, s. 55–68). Czas i miejsce odkrycia skarbu nie były dotąd znane. Autorka ujawniła, że nastąpiło to w Krakowie. Ożywiona dyskusja dotyczyła interpretacji poszczególnych typów wyobrażeń, czasu ukrycia skarbu (zapewne 1225–1240) oraz mennictwa i obiegu pieniężnego w Małopolsce w 1. połowie XIII w. Nie ulega wątpliwości, że odkrycie to ma zasadnicze znaczenie dla badania historii pieniądza w czasie panowania Leszka Białego i ewentualnie początków nominalnych rządów Bolesława Wstydlivego.

Komisja Numizmatyczna miała też swój udział w tegorocznej XII sesji numizmatycznej w Nowej Soli, przygotowała bowiem, jak zwykle, jej program naukowy (por. wyżej).

S. Suchodolski